

ક્રિંમત વર્મારે લાગે તેઓએ દરશનનો લાભ લઈ મારો પડવું,

દિલપ્રુશ

કવાલી સંગ્રહ.

સ્વનાર તથા છપાવી પ્રસિધ્ધ કરનાર.

બેશી જયરામ રવજી ભાગલીયા

કચ્છ માંડવીવાલા.

૬૦ શેઠ ધરમસિં સવાનજી ઉનવાલાના માલામાં
કાંદાવાડી મુંબઈ.

આદતી ૧ લી

પ્રત ૧૦૦૦

સંવત ૧૯૭૧. સને ૧૯૧૪.

(સર્વ હક સ્વાધીન)

ક્રિંમત હોદ આનો.

1/6 A.

ધર્મ વિજય પ્રેસ પાલધુની નં. ૫૭૨, મુંબઈમાં

દરજીવન ભગવાને છાપી

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

૫૪૫૩

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌંપીરાખિત વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૫૪૫૩

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ દિવ્યજુશ ડવાલ સંગ્રહ

વિષય ૬-૪

કવાલી સંગ્રહ.

ધૈર્ય પ્રાર્થના.

દાસ પરે દયા લાવો એ રાગ. ૧.

આપ થકી અંજવાળું રે, અમોને પ્યારા આપ થકી અંજવાળું;

વિદ્યો કેકે સતાવે અમને, યાદ કર્યાં મારે મેં તમને;

આંખો વિના આપની, મુર્તિ હૃદયમાં લાળું રે. અમોને.

મંદ બુદ્ધિ હું કંઈ નવ જાણું, પ્રભુતણા ગુણ નીત્ય વખાણું;

સમયપર સાદી થશે, એવું નક્કિ મન ધાર્યું રે. અમોને.

રચના કરવી બહુજ કઠણ છે, નીરીરીન મુજને એજ રટણ છે

સત્વર કૃપા થાય તો, હવે વધારે સારું રે. અમોને.

જયરામ હહાપણુ દે સૌ મુકી, જૈશ કીયા તારી તું મુકી;

પરમ આનંદ સર્વથી, અધીક પ્રભુને વહાલું રે. અમોને.

ચંચળ મનની ચીકિત્સા.

કવાલી. ૨.

મહાપાપી અલ્યા મન તું, જરા કંઈ જો વિચારીને.

છાડી દેને હઠીલાઈ, રહ્યો શાંત સતાવીને;

કહ્યું તારૂં કદી કરિયે, વીનામોતે અમો મરિયે;
 જુઠા જુદમી તરંગોધી, અમોને લે બચાવીને. મહાપાપી.
 પ્રગટ થેસે ઉંડા જલમાં, મુશાફીર થાય છે પલમાં;
 રડે છે તું સમય સાધી, હિંમત સૌ જાય હારીને. મહાપાપી.
 ક્વચિત શુરો થતો દેખું, ક્વચિત કાયર કહિં લેખું;
 વસે કોઇવાર જંગલમાં, સકળ દુઃખને હડાવીને. મહાપાપી.
 ન જાણું હું ગતીતારી, મુની મોટા ગયા હારી;
 કહે જયરામ થઇ નીશ્ચલ, પીડા સૌ દે પતાવિને. મહાપાપી.

કાળની પ્રબલતા.

કવાલી. ૩.

ફરે છે ચક્ર આ ફેવો, જુવોને કાળનો ભાઈ;
 રહ્યો પાડી જુદા સૌને, ન રાખે ક્યાંય મીત્રાઈ.
 ધણા જાડાં અને ઝીણા, તોફાની તીવ્ર બલ હિણા,
 યશુ પદ્મી ચરાચરને, અનુક્રમથી રહ્યો ખાઈ. ફરે છે.
 વિનંતીથી નતે વળતો, પ્રયત્નોથી નતે ટળતો;
 હજારેના જથામાંથી, ઉપાડી જાય પલમાંહી. ફરે છે.
 ચતુર છે ચાકરો જેના, રૂપાળા રંગની મેના;
 અને પોપટ રહ્યા બેલી, દીકાં ખંડેર મેં ત્યાંહી. ફરે છે.
 ગરવ રાખી રહ્યા શાને, પુરાણોના જુવો પાને;
 કહે જયરામ ભજ પ્રભુને, જશે ઉડી ગફલતાઈ. ફરે છે.

પ્રારબ્ધના લેખ વિષે.

કવાલી. ૪.

અરે બંદા વિચારી જો, લખેલા લેખ શું રળશે;
 વાવેલી છે જોકે બંદી, ધઉં તે ક્યાં થકી મળશે.
 લીધાં નાણા તમો છાના, બતાવો છો હવે બહાના;
 છુપાવ્યું કેમ તે છુપે, ગમે તે રીતથી નહશે. અરે બંદા.
 અમો ઇચ્છા કરું એવી, સદા લાડ મળે તેવી;
 કરમમાં છે સુકી રોટી, કહો કંઈ રીતથી ફરશે. અરે બંદા.
 બીજના બંગલા જોઈ, રખે પડતાં તમો રોઈ;
 તુટેલી સુપડી સારી, બધું એમાં થકી જડશે. અરે બંદા.
 પ્રભુથી જે રહ્યા વાંકા, પડ્યા છે અજ્ઞાનાં ફાંકા;
 કહો જયરામ ભજ તેને, જેનાથી તુર્ત તું તરશે અરે બંદા.

પંચ વિષયની પ્રબલતા.

કવાલી. ૫.

વિષય વિષમાં ફરક શોછે, વિચારો ને ભણા ભાઈ;
 પીચો છો ઝેરના પ્યાલા, ખુશી સાથે તમો ચાહો.
 બીલેલાં પુણ્ય ને જોઈ, ભ્રમર બેસી રહ્યો મોહાઈ;
 બીડાયું પુણ્ય તે જ્યારે, મકે છે પ્રાણ પડનાઈ. વિષય.

સ્વરોના સ્વાદમાં પેસી, હરણીયા સૌ રહ્યા બેશી;
 શીકારીને ચડ્યા હાથે, ન ચાલી ત્યાં ચતુરાઈ. વિષય.
 બની એ રિતથી ઘેલો, સરપ સપડાય છે વહેલો;
 દશા એવીજ મત્સ્યોની, મુખેથી શું કહું ગામ. વિષય.
 બીજો પણ એક છે સાથી, જેને કહો છે તમે હાથી;
 વિષયના રંગમાં આવી, પડે છે કૃપમા ધામ. વિષય.
 પશુની આ દશા વિતે, કહું મેં સૌ પ્રભુ પ્રીતે;
 કહે જયરામ હે સંતો, રખે પડતાં તમે જાઈ. વિષય.

અહંકાર ન કરવા વિષે.

કવાલી. ૬.

નથી કાયમ કશું કાંઈ, ધરો સીદ સોચ મનમાંહીં,
 હજારોના ધણી બલકે, થયાં છે રંક પલમાંહીં.
 અગર સમજો કદી મનમાં, અમો આરોગ્ય છું તનમાં;
 વખતપર જો પડ્યા માંદા, મુખે જપતાં રહો મામ. નથી.
 સુરજ સુભ ચંદ્રને તારા, પ્રવાહી ગંગ જલધારા;
 સમય પુરૂં થયાં કેડે, ધુલેલાં જાય કરમામ. નથી.
 દીલાવર છું અમો હમણાં, કૃપણ થૈસ પછી બમણા;
 શીયળવંતી સતી નારી, વખતપર જાય બદલામ. નથી.
 કહે જયરામ કુલપાવર, હીંમતવાળા થયાં કાયર;
 સ્ત્રીયોનાં દાશ થઈ બેઠાં, ગયાં સૌ મર્દ લજવાઈ. નથી.

ગરજ વિષે.

કવાલી. ૭.

ગરજસમ એકપણ બીજી, ન દીડી ચીજ મેં પ્યારી;
 એની પાસે ગળી સાકર, બધી વાતે જુવો હારી.
 જેવા કે પડિતો મહોટા, ગરજ પડતાં બની છોટા;
 શ્રીમંતોના ઘરે જઈને, લાવે છે નેત્રમાં વારી. ગરજસમ.
 મુછાળાને કરે મેરી, ગરજ વસ્તુ મહા ઝેરી;
 ધૂળવે છે સકળ તનને, વહ્યાવેજ કંપારી. ગરજસમ.
 મુખીરાખે જમુનાજી, બનેં મથુરા કેં ચૌખાજી;
 જગતને ખાય છે ધૂતી, તંડે છે પારડી નારી. ગરજસમ.
 ગરજ વંતી મૃદુલ હરિણી, મુરખની સાથમાં પરણી;
 ગુણીકાઓ રહી નાચી, પ્રતાપી ગર્જ છે ભારી. ગરજસમ.
 કહે જયરામ ઓ બાઈ, દુઃખી કરતી ન તું ક્યાંહી;
 અમોથી દૂર તું રહેજે, કૃપા સમજીસ હું તારી. ગરજસમ.

દુઃખી થયેલા જીવનો પરિતાપ.

કવાલી. ૮.

પ્રગટ આ પાપનાં ફળ છે, એવું નીશ્ચય કર્યું મનમાં;
 નહિંતો દુઃખ તે આવું, અસર ક્યાંથી કરે તનમાં.

અભાગી દેહ છે મારો, છતાં લાગે બહું પ્યારો;
 જશે વિતી ઉમર ક્યારે, થયા લાચાર ઘડપણમાં. પ્રગટ.
 સિથીલ સાંધા થયા જ્યારે, નફર પુત્રો થયાં ત્યારે;
 લજ્જા રહેશે પછી ક્યાંથી, થશે નીંદા સકળ જનમાં. પ્રગટ.
 કહ્યું કરતા નથી મારું, પ્રભુએ શું હશે ધાર્યું;
 અતીશય ત્રાસના યોગે, જવું સારું એથી વનમાં. પ્રગટ
 દયાળુ દેવ છે મારા, ન રાખું ક્યાંય હું ન્યારા,
 કહે જયરામ શ્રી પ્રભુને, પ્રતીકૃત થાઓને ક્ષણમાં. પ્રગટ.

કૃષ્ણ વિરહથી ગોપીઓએ કરેલો સંતાપ.

કવાલી. ૯.

હકિકત આ બધી ઓધવ, અમારા રયામને કહેજો;
 ચરણની છું અમે દાસી, ખખર કોઠવાર તો લેજો.
 દુઃખી છેએ અમે ભારી, ન લાગે ચીજ કંઈ પ્યારી;
 દયાળુ કૃષ્ણને કહેવું, દર્શનનું દાનતો દેજો. હકિકત.
 દ્રસાયા સ્નેહમાં જ્યારે, દુઃખી છું આમ અત્યારે;
 પેલા ભવનું હશે દેહું, પડી અમને હવે ગરજો. હકિકત.
 સકળછું પ્રેમની પ્યાસી, મદન યોગે અમે ત્રાસી;
 કહે જયરામ ભજ બંદા, બધી આવીજ છે તરજો. હકિકત.

વર્તમાન ગુણ દર્શક.

કવાલી. ૧૦.

તજીઘોને ગુરૂ તેવા, કુપંથે જે ચડાવે છે;
સ્વતા એમાં રહ્યા બુડી, બીજને શું બચાવે છે.
સમુદ્ર આ રહ્યા મોટો, સમય પણ છે બહું ખોટો;
ગુરૂ નોકા ગઈ તુટી, ડહી તે શું નીભાવે છે. તજીઘોને.
પીતાજી તે હતા કેવા, અમોતો ના થયા તેવા;
હવે ના તો થશે એવા, જમાવેલી ગુમાવે છે. તજીઘોને.
અગર કોઈ જો હશે સાધુ, ભરેલું તો હશે જાડુ;
છેવટ માટીનીજ માટી, એવું શું કામ આવે છે. તજીઘોને.
બીડું તાંબુલતું આપે, સ્ત્રીયોના હાથ લઈ ચાંપે;
ધણી જોયાં કરે સામાં, તીખાં બાણો ચલાવે છે. તજીઘોને.
વિવિધ સુવર્ણની ચીજો, દખીને શું રહ્યા રીઝો;
દયા દ્રષ્ટી નથી જેની, નગદ પૈસા પડાવે છે. તજીઘોને.
ગુરૂ તે શીખ્યના ધરમો, ન જાણીને કરે કરમો;
કહે જયરામ ભજ તેને, શ્રુતી જેને વખાણે છે. તજીઘોને

સંતોશ વિષે.

કવાલી. ૧૧.

નથી સંતોશ ત્યાં સુખની, બધી આશા નકામી છે;
મળ્યા લાખો છતાં હજુએ, ધરાણાં મેં ન દીઠાં તે.

ખુશીથી જે મળ્યું તે ખા, રહ્યો શોધો બીજને ક્યાં;
 ભજન કરશે પ્રભુનું તો, બની તૈયાર આવે છે. નથી,
 ધીરજ રહેતી નથી જરીએ, કુવામાં શું અમો પડીએ;
 થવાનું છે ન કંઈ તેથી, વખત સીદને ગુમાવે છે. નથી.
 અગર સંતોશ છે નહિં જ્યાં, દુઃખી હરદમ દીઠાં મેં ત્યાં;
 ફીકર જયરામને શાની; સોનાનું પાત્ર છે કરમાં. નથી.

કુછંદી પતીને પરગેલી સ્ત્રીએ આપેલો બોધ.

કવાલી. ૧૨

ભ્રમર તું જૈસમાં ભુલ્યી, નવા પુષ્પો નીહાળીને;
 થશે દુઃખ પ્રાપ્ત એમાંથી, વિવેકી જે વિચારીને.
 અગર નક્કિ સમજ મનમાં, ઉપજશે વ્યાધીયો તનમાં;
 હુકમ શીર આ સખત તારો, શકેના તે ઉઠાવી નેં. ભ્રમર તું.
 અમો જેવા હુશું તેવા, બીજ ક્યાંથી જશે લેવા;
 ખબર પડશે પછી તુજને, કમલ પત્રો જગાડીને. ભ્રમર તું.
 અમલમાં તું બન્યો ઘેલો, સમય સાધી કરે ખેલો;
 ચમનબાજી ઉઠાવે છે, દયા કર તું ઉગારીને. ભ્રમર તું.
 શરણુ છું હું હવે તારી, કરમની છે ગતી ન્યારી;
 સ્થીર થૈં એસને વહાલા, ચતુર કંઈ જે વિચારીને. ભ્રમર તું.
 કહ્યું જયરામનું માની, ભ્રમર તું છાડ નાહાની;
 બધું આ દ્રવ્ય છે તારું, તણ્ડે વ્યર્થ ચારીને. ભ્રમર તું.

પુન્યના ફળની મહત્વતા.

કવાલી. ૧૩

રહું સુખ જે કરમમાં તે, લીધું સૌ ભોગવી જાતે,
હવે બસ કર અરે બંદા, બેશી રહુંતું નથી માટે.
બીજું તે ક્યાં થકી મળશે, લખેલા લેખ શું દળશે;
ભરેલાં તે થયાં ખાલી, જમાવેલાં હતાં હાથે. રહું સુખ.
બચેલું છે જરા બલકે, વગર વાંધે રહું ચલકે;
ફરિ ઉદ્ધમ થકી મેળવ, પ્રભુ જેવો ધણી માથે રહું સુખ.
કાયર થઇ બેસમાં બંદા, નીકર કરશે જનો નીંદા;
ઉછીના આપવા પડશે, કદી મુકે નહિં નાદે. રહું સુખ.
સરળ રસ્તો બતાવું છું, પુરી રીતે પઠાવું છું;
કહે જયરામ ભજ તેને, ભલું કરશે બધી વાતે. રહું સુખ.

ત્રણા વિષે.

કવાલી. ૧૪.

અરે ત્રણા અમો ઉપર, દયા કરતો હવે સારું;
અમો હારી ગયા તુજથી, સકલ કારણ અરું તારું.
અહરનિરા હું જયું તુજને, વળે શાંતી નહિં મુજને;
કઠણ છે આ સ્થિતી તારી, સમજવું શું હવે વારું. અરે.

વિષયને તુ વખાણુ છે, અધિક મહિં રંગ આણુ છે;
પ્રભુ નામે મીંડું મોટું, ખરું મુખ તે રહું ન્યારું. અરે.

સોના ચાંદી તણા ઢગલા, જીવે છે તું રહિ સધળા;
છતાં મુક્તાફળો ઇચ્છે, અમો એથી ઘણા હારું. અરે.

સ્વભાવે તું પદી એવી, ધરૂં શાંતી કહે કેવી;
કહે જયરામ હે માતા, અતિશય તે બહુ ખારું. અરે.

ધૃત્વરિ લેખની મહત્વતા,

કવાલા. ૧૫.

લખ્યું છે શું પ્રભુએ તે, ખરું કહિદે એવો કોઇ;
થયું તે સર્વકોઇ જાણે, થશે તે ના શકે જોઇ.

જેશી મહારાજની પાસે, ગયા દુઃખના અતી ત્રાસે;
રૂપેયો દોઢ પણ દીધો, છેવટ રહેણું પડ્યું રોધ. લખ્યું છે.

બીજાની દુર દશા દખી, અમો કરશું કદી શેખી;
પોતાનું તો ખખર છે નહિં, કેવારે નાખશું ખોધ. લખ્યું છે.

પ્રભુએ છે લખ્યું જેમાં, વધુ ઓછું કરે એમાં;
કહે જયરામ લાવોને, ચરણ પીશું અમો ધોધ. લખ્યું છે.

સ્નેહ વિષે.

કવાલી. ૧૬.

અતીશય સ્નેહપણ જનને, ઘણા દુઃખનુજ કારણ છે;
 પરસ્પર પ્રેમનો અંધન, હૃદય બાળી બગાડે છે.
 વિચોગી સ્નેહના જે છે, ક્રોધોત્પન્ન મરે છે તે;
 રક્ષામાયું કુટી કોઈ, સકળ સિદ્ધિ ગુમાવે છે. અતીશય,
 જુઠી આ જગતની માયા, પડેલા કેક પસ્તાયા,
 આખરતો એકલું જાણું, ન સાથે કોઈ આવે છે. અતીશય.
 દુશ્મે કુંડી પ્રહરમાંહિ, પીતા કોના કયો ભાઈ;
 સગુણો સ્વાર્થનું સૌ છે, ગરવ સાને ધરાવે છે. અતીશય.
 ભોગવશે પાપના ફળનું, હુંતો સાચું કહી દઉં છું;
 કહે જયરામ એ પ્રેમી, મરત શીર કાં ધુણાવે છે. અતીશય.

ક્ષમા રૂપી ખડક વિષે.

કવાલી. ૧૭.

મધુર વાણી જેના મુખમાં, મુખે સંસાર તે જતે;
 શકે ગાંજીત કોઈ શત્રુ, લખી સૌ રાખજે લીંતે.
 સ્વભાવે જે હશે ધીરો, મલે તેનેજ આ હીરો;
 જગત આખું કરે વસ તે, શરિર મુખમાં રહે નીત્યે. મધુર વાણી.

જેની છબ્બા હશે મીઠી, પીડા તેને ન મેં દીઠી;
 સજન પણ તેમને ચાહે, મહુદ કોઇ જ્ઞાનીની રીતે. મધુર વાણી.
 લખીને રાખશું ભાઈ, જોવા નહિં આવશું ક્યાંહીં;
 કહો જયરામ આ હરદમ, વ્યસન વળગાડ જો ચિત્તે. મધુર વાણી.

સોખત તેવી અસર.

કવાલી. ૧૮.

કુશંગીની કુસોખતના, પરિણામો નકી નહો;
 બાણો એમાં ન કંઈ સંશય, વિવેકીના વચન ફળશે.
 હશે જન નીચ જે વાડું, બતાવે નાં કદી સાડું;
 જેવો પાતે તેવા બીજ, થવાને મહેનતો કરશે. કુશંગીની
 દુઃખી થઈ ગાય પણ એથી, સોખત ખરની કરી તેથી;
 ગળામાં ઘંટ બંધાણો, કહો કંઈ રિતથી ટળશે. કુશંગીની.
 સોખત કરતાં પ્રથમ જોવું, એવું ફળ આવશે કેવું;
 સમજમાં જે હશે ગદ્ધો, વિના મોતેજ તે મરશે. કુશંગીની.
 સમય છે આ બહુ ખોટો, વિવેકીનો બડો ત્રોટો;
 દેખાશે રંકના જેવો, પરંતુ નીચ તે ઠરશે. કુશંગીની.
 બીના તો છે બહુ બીજી, રહો બસ એ થકી રીઝી;
 કહું જયરામનું કરતાં, ભવાબ્ધીને સુખે તરશે. કુશંગીની.

નીકલ ગયા દમ પીછે ના કીસીકે તુમ ઔર
ના કસીકે હમ.

કવાલી. ૧૯.

શરિરમાં સ્વાસ છે કાયમ, સગા સૌ ત્યાં સુધી તારાં;
ગયું દમ નીકળી જ્યારે, પડી જશે બધા ન્યારા.
ગયા રાખી ન કંઈ પાસે, અમારું શું હવે થાશે;
કુટે માથું અને છાતી, દેશે કુંડી ઈંધણ દ્વારા. શરિરમાં.
ધણી મારો હતો કેવો, કમાવીને દીધે તેવો;
મુલા પાછળ મરિશું કે, જશે વિતિ દીવસ ખારા. શરિરમાં.
જીવો આ જાતની રીતી, પ્રગટ કહું છું અથ ઇતી;
કહે જયરામ જગ ખોટું, સમજ મનમાં અરે પ્યારા. શરિરમાં.

મામલા ખલાસ તો ફીર કયા તદલાસ.

કવાલી. ૨૦.

મૃતકને શું રડાછોરે, મુદત ખદલાસ થઈ એની;
જમા બંધી થઈ પૂરી, તપાસીને જરા જોની.
કરજદારો હતા તેને, ચુકાવીને દીધું એણે;
લેવાનું તે મહુ લીધું, આશા રાખો નહિ મોની. મૃતકને.

કહો એને હવે કંઈ છે, રડે છે કોણ કંઈ કહે છે;
 હવે સીદને કરો ધોંખો, પડે તે સર્વ ભોગોની. મૃતકને.
 ધીરજ રાખી કરો ધંધો, પ્રભુના ચર્ણ જઈ વઢા;
 અટકશે તેજ અથડાશે, મોઢું તારૂં જરા ધોની. મૃતકને.
 જપું શરણે હવે કોને, વિચારી ને અદ્યા જોને;
 કહે જયરામ દુનીયામાં, પીતા કોના મધર કોની. મૃતકને.

હીતોપદેષ.

કવાલી. ૨૧.

કુલે છે શું અરે બંદા, દિવસ બે ચારને માટે;
 કુલ્યાં કરમાંય છે પલમાં, જશે આદ્યો સિધી વાટે.
 ઉંચું રાખી રહ્યો માથું, ગગન સાથે કરે વાતું;
 હુકમ છુટ્યો કદી ત્યાંથી, જવા દેશે નહિં હાટે. કુલે છે.
 વઢે વચનો ધણાં મીઠાં, એવા તો કેક મેં દીઠાં;
 છતાં મનના બહુ મેલા, પડેલા છે ઉંધે ખાટે. કુલે છે.
 શકે દેખી ન કંઈ સારું, જગતમાંનું બધું મારું;
 બીજાનું શું તને મળશે, નકામી છલ ક્યાં ચાટે. કુલે છે.
 ખમીને તું જરા ખાને, સાંભળ તો શું નથી કાને;
 કહે જયરામ ઓ ભુંડા, છુટે ના ભય કદી નાઠે. કુલે છે.

સ્મશાન વૈરાગ્ય.

કવાલી. ૨૨.

દેખી બળતાં શરિરોને, તુરત ઉત્પન થયો ખટકો;
 એવી રીતે અમોને પણ, દેશે લઇ આગનો ચટકો.
 જરા નાહ્યા જરા ધોયા, ખરું ખોટું જરા રોયા;
 પછી ત્યાંથી ગયા ધરમાં, જોતાં એકાં સ્ત્રીના લટકો. દેખી.
 વિંદી પહેરી લીધી કરમાં, રામાયણ પણ હુતી થડમાં;
 ઉઘાડીને જરા વાંચી, તુરત શીરપર ધર્યો પટકો. દેખી.
 જોવા લાગ્યા અરિસામાં, બઠન નાખ્યા ખમીસોમાં;
 પહેર્યો લઇ કોટ ત્યાં કાળો, જવા ધર રાંડને સટક્યો. દેખી.
 વિચાર્યું જ્ઞાન આ મનમાં, મરિ જઈશું ઘડી પલમાં;
 એવું જાણી બીચારે ત્યાં, ખાધો લઇ ઉસનો કટકો. દેખી.
 ગયું સૌ જ્ઞાન ત્યાં ઉડી, લીધો ભણ્યા અને પૂરી;
 લજ લાગી નહિં તમને, હજી એકાં નથી ટટકો. દેખી.
 કહે જયરામ શું કરવું, જીવ્યા કરતાં ભલું મરવું;
 એવા દુષ્ટો રહ્યા જગમાં, તેને દેખાડ શું ઝટકો. દેખી.

મમત્વ નીષેધક.

કવાલી. ૨૩.

કોના સુત દારને જાયા, પ્રભુની છે બધી માયા;
 ઉદરમાંથી જનમ લીધું, હતાં કંઈ સાથમાં લાવ્યા.

મરિ જૈશું બધું મેલી, ન આવે સાથમાં થેલી;
 નોટો પણ નાં કદી આવે, બળી જશે સકળ કાયા. કોના.
 હતી એક કાનમાં વાળી, શરિર સાથે ન તે બાળી;
 ગયા છુટી જેવા પ્રાણો, તુરતમાં સાણસી લાવ્યા. કોના.
 અમુલ્ય રેસમી વાધા, ઉપાડી ને કીધાં આધાં;
 વિચોગી સૌ થશે એના, છતાં હાથો ન અચકાયા. કોના.
 રડે છે ગર્જને લોકો, નથી મનમાં કશો ધોંખો;
 પછી કે મા અને કંઈ બા, મુદત વિતેજ વિસરાયા. કોના.
 ક્યું જાયેજ તે સાથે, જવું છે એકલું જાતે;
 કહે જયરામ તે હુલ્યા; ગોવિંદ ગુણ ના કદી ગાયા. કોને,

અંતઃકરણની દુરબલતા.

કવાલી. ૨૪.

હવા રહી ખાય છે વૃત્તી, દર્શનથી શું ભલું થાશે;
 ભટકતો રહિશ આ ભવમાં, એવું નહિ રહું ભાંસે.
 ખુશ કરમો પ્રથમ કરવા, પછી આવ્યા પગે પડવા;
 ઘોવાશે પાપ શું તેથી, હજી રૂળ છે એનાં વાંસે. હવા.
 કહું કોણે એવું તમને, જણાવોને જરા અમને;
 હશે કોઈ પેટ ભરનારો, દિસે મરતો બહુ ત્રાસે. હવા.
 ઠંડાવીને દિધું એવું, પડે નહિ કોઈને દેવું;
 રહ્યો છે પાસમાં તારી, જોવાને ક્યાં રહ્યો નાસે. હવા.

છાડી દે ઢોંગ સૌ તારા, ભજન કર તું અરે ખ્યારા;
કહે જયરામ સૌ પાપો, પ્રતાપી નામથી જાશે. હવા.

ગર્વ વિષે.

કવાલી. ૨૫.

કરિશ નહિં ગર્વ એ બંદા, ગરવના છે ધરો ખાલી;
સહન કરશે નહિં શ્રીલ, કેશે પલ એકમાં ખાળી.
અલીમાની અરે નર તું, હૃદયમાં જ્ઞાન કંઠ ધર તું;
મહા બળવાન પણ એથી, પડ્યા છે જો જરા ભાળી. કરિશ.
તાજખાની જેવો છે તું, મુખે વહિને રહ્યો છે હું;
હુંપદથી સર્વ કોઇ હાર્યા, નદી પણ લોહીની ચાલી. કરિશ.
અલ્યા રહિજા હવે છાનો, કહે તું રાજવી ક્યાંનો;
જશે જયરામ કહે ત્રુટી, ત્યારા પણ થઇ જશે કાળી. કરિશ.

માલી સીંચે સૌ ઘડા પણ રતુ વિના ફળ ન હોય.

કવાલી. ૨૬.

કૃપા કરશે પ્રભુ જ્યારે, બની સૌ આવશે ત્યારે;
અધીરા માં ધરો ભાઈ, ઉતાવળથી જગત હારે.
શરિરમાં પણ હુતી બ્યાધી, તેમાં એક રોટલી ખાધી;
અતીશય પેટમાં દુઃખ્યું, દુઃખી હું છુંજ અત્યારે. કૃપા.

વિચાર્યું મેં વળી એવું, કોની પાસે જઈ કહેવું
 ગયો હું વૈધની પાસે, તોપણ કમ ઉપડ્યું ભારે. કૃપા.
 રૂપૈયા પાંચ મેં દીધા, ભયંકર ઔશધો પીધા;
 કિંચિતપણ ના થયું સાફ, એથી ઘાંખો બહુ મારે. કૃપા.
 પ્રભુની શું હશે મરણ, બીજનો હું થયો કરણ;
 સુખી થઈ નાં અમોખેઠાં, ચડ્યા નહિં વૈધપણ વારે. કૃપા.
 મુદત પુરી થવા લાગી, પીડા સૌ દૂર ગે લાગી;
 ધીરજની છે બહીહારી, કહે જોશી મુખદારે. કૃપા.

નાણાની મગરૂરી વિષે.

કવાલી. ૨૭.

રૂપૈયાની ધણી ગરમી, અલ્યા શાને ધરાવે છે;
 સુકૃત્ય સર્વ તું તારા, ગરવથી કાં ગુમાવે છે.
 પુરવના પુન્યથી ભાઈ, ટકી રહી છે પ્રભુતાઈ;
 કુંગર જેવા મોટા હાથી, પશુ શીર ધુળ ધાલે છે. રૂપૈયાની.
 ધણા ગરવીર ને શુરા, થયાં છે તેમના ચૂરા;
 દુશાસનની દશા વાંચો, તેમાં તે શું બતાવે છે. રૂપૈયાની.
 ગણો છો જેમને મોટા, વચનના સર્વ કોઈ ખોટા;
 છતાં મનના બહુ કપટી, ગરિબોને સતાવે છે. રૂપૈયાની.
 મેતાણ ક્યાં ગયો રામા, અરે ઓ કોણ છે માંમાં;
 પછી પેટી ઉઘાડીને, મોટેથી દાંત કાઢે છે. રૂપૈયાની.
 ઉઠે બેશે વળી ચાલે, અરિસામાં જરા ભાળે;
 ઉઘાડે કુંચીના મુઠા, મુરખ મોટા કહાવે છે. રૂપૈયાની.

સુખ એવી ચીજ દુનિયામાં છેજ નહિં.

કવાલી. ૨૮.

વિના દુઃખ એકથી વસ્તુ, ભુમી તળમાં ન મેં જોઈ;
અભાગી જીવડા શાને, હશે રહેતા એમાં મોહી.
પૈસો ત્યાં પુત્રના વાંધા, પ્રજા ત્યાં અજ્ઞના સાંધા;
રૂપાળા રોગથી મરતાં, કઠણ કાળા દીઠા કોઈ. વિના.
મુરખમાં પ્રાક્રમે ઝાઝાં, ચતુર રહેતા નથી સાજાં;
ભણેલા લીખ માંગે છે, છતાં મળતી નથી પાછાં. વિના.
હશે જ્યાં દૂધ ત્યાં પાણી, સતી નીલજ્જ કહેવાણી;
ગુણીકામાં ગુણો ભારે, કોમળ ત્યાં છેક નખળાઈ. વિના.
ડાહ્યા ને સૌ કહે ઘેસો, ગુર કરતાં વધે ચેસો;
વગર દમના હશે જડા, જીણામાં ખૂબ અપલાઈ. વિના.
પ્રભુની છે અજખ લીલા, કડક પણ થાય છે દીલા.
કહે જયરામ તે માટે, ભજે માલીકને ભાઈ. વિના.

વૃત્તી તાબે રાખવા વિષે.

કવાલી. ૨૯.

રહે મન જો કદી વસતો, મટે દુનિયાં તણી ફાંસી;
જવાબુ કામ પણ શું છે, તીરથ ગંગા અને કાશી.

નજર ખોટી કઢી કરશો, કેવી રિતે તમે તરશો;
 રોકી રાખો જરા દિલને, મેળે જશે પછી ત્રાસી. રહે મન.
 કમાવી શું થયા મુખીયા, મારા રૂપીયા મારા રૂપીયા;
 ન આવે એક બી સાથે, સ્ત્રીયો ધન માલ કે દાસી. રહે મન.
 રવાના સૌ થશે રૂડા, સ્ત્રીયો પણ ફેડશે ચુડા.
 જશે ચાલી બીજાને તે, સોમાંથી રાખશે છયાસી. રહે મન.
 પીતા માતા અગર ભાઈ, રૂપૈયાનાં સગાસાઈ;
 રૂધીરની છે સગી નારી, માતા છે ત્યાં લગી માસી. રહે મન.
 પ્રભુની જો કૃપા થાશે, ઉપાધી સૌ મટી જશે;
 કહે જયરામ લે સુમરી, સમર્થ દેવ મુખ રાશી. રહે મન.

સારાં કામ આડાં સો વિધનો.

કવાલી. ૩૦.

પ્રભુનું નામ લેવાને, અમે માલા લીધી કરમાં
 કહે માતી ઉઠા બાપા, બીચું છું હું બહુ ધરમાં.
 લાગ્યો ત્યાં માતીડા રાવા, એની માતો ગઈ ધાવા;
 મોમાંથી બોલ આ કાઢ્યો, રહે છાનો અદ્યા મરમા. પ્રભુનું.
 છતાંપણ નાં રહ્યો એતો, ઉઠી તેડ્યો પછી મેતો;
 ગયું ત્યાં ધાન સૌ ચુકી, વિધન આવ્યું ભુવો પલમાં. પ્રભુનું.
 ચોખ્ખાનો પાત્ર લઈ હાથે, ગયા સતસંગમાં રાતે;
 દેતાં તાળું ગયા ભૂલી, પડી પેટીજ છે થડમાં. પ્રભુનું.

કથા શું સાંભળું લાઈ, ગયું મુખ ત્યાંજ લેવાઈ;
 ઉઠી ત્યાંથી અમો આદ્યાં, નકી છેવેજ બેસારમાં. પ્રભુનું.
 ઇલાજે નાં કરો ભલતાં, પ્રભુ સાથે રહો મલતાં;
 રાખો જયરામ મન ચોખું, વરયા વાલોજ છે તનમાં. પ્રભુનું.

સુખ દુઃખની સમાનતા.

કવાલી. ૩૧.

સુખ સ્વપ્ના જેવું સમજો, દુખ દીન રાતનો સાથી;
 શ્રજ્યાં બેઉ સાથમાં પ્યારે, હરખ ઉદ્દેગ બ્રહ્માંથી.
 સુખ લાગે બહુ સાડું દુઃખ રહેતું નથી ન્યાડું;
 રહ્યા બેઉ સાથમાં સંપી, આવે ને જાય અહિયાંથી. સુખ.
 પ્રથમ પરણ્યા તમો જ્યારે, સુખ પામ્યા ધણું ત્યારે;
 દુઃખ આપી રહી બીજી, આગળની લાવવી ક્યાંથી. સુખ.
 કમાયા છું અમો ભારે, રૂપેયા લાખ અત્યારે;
 રહેશે કીંવા બધા જસે, લખાવ્યું શું હશે ત્યાંથી. સુખ.
 સદા આનંદમાં રહેવું, દુઃખીછું એમ ના કહેવું;
 કહે જયરામ દુનીયામાં, છેવટ રહેશે બધી માટી. સુખ.

જીવ અને શરિરનું જુદાપણું.

કવાલી. ૩૨.

સુંદર ઘર બારને છોડી, ગયો તે હંસ ક્યાં ઉડી;
 પડ્યું છે પીંજરું ખાલી, કોની માયા કોની મુડી.

સોના સરખા જેની પાંખો, મલે નહિં અર્થતાં લાખો;
સુધડતા પણ હતી રૂડી, ગયો તે હંસ ક્યાં ઉડી.

હતી શુભ ચંચુડી જેની, કરું શુ વાત હું તેની;
માયા સંસારની કુડી, ગયો તે હંસ ક્યાં ઉડી.

અહાહા શું તેનાં લક્ષણ, ધૂળો કેવાં કરે ભક્ષણ;
માતર ત્રણા બધી બુરી, ગયો તે હંસ ક્યાં ઉડી.

કહોને ભાઈ શું કરવું, સ્મરણ કરીને રહું રડવું;
મુકો જયરામ મગરૂરી, ગયો તે હંસ ક્યાં ઉડી.

કલ્પીબુગના મહાત્માઓની તારીફ.

કવાલી. ૩૩.

કલ્પીબુગનાં મહાત્માઓ, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને;
દેખીતા છે મહા સુંદર, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને.

લોકોનું ચિત્ત હરનારા, સ્ત્રીઓપર પ્રેમ ધરનારા;
રૂપેયાને પરખનારા, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને.

લાખો રૂપીયા લુંટી ખાવા, બન્યા છો શું તમે ખાવા;
ન દેવી પાછં પણ જાવા, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને.

જગતનું શું ભલું કીધું, લુંટી સર્વત્ર તો લીધું;
ઉકાળીને પયઃ પીધું, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને.

આખી દુનીયાં કહે ભોગી, બાવા કેખું ડબલ ભોગી;
શાને કહેતા હશે માઇ, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને.

મુનીશ્વર સૌ ગણે મોટા, કુમાડાના ઉડે ગોટા;
પરંતુ જ્ઞાનના ત્રોટા, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને.

ગરિબ લોકો નથી ગમતાં, શ્રીમંતો પર બહી મમતા;
પ્રસાદિના ભરો દૂના, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને.

નથી ઐશ્વર્યમાં ખામી, નાના મોટા બધા સ્વામી;
ધુતારાના સગા ભાઈ, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને.

સકર ધી સખ હમે ખાના, લડુ દરરોજ ઉડવાના;
રંડીલી સાથ શીરવાના, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને.

કલર શુભ સ્વેતના બગલા, દીઠા મેં લાલચુ સઘળા;
કહે જયરામ મહા પુરૂષો, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને.

હરીકીર્તનનો મહિમા. ૩૪.

સોરઠી ગજલ.

કરિલે સુધામૃત પાન તું, અવતાર વ્યર્થ વહી જશે,
મુખ ભોગવો જઇ સ્વર્ગતું, ઇચ્છા પૂર્ણ તારી બધી થશે.
ખરૂ તત્વ મોહરિ નામ છે, બીજનું અમોને શું કામ છે;
એકવાર બે મુખથી લહુ, દુઃખરૂપી સર્પ નહિં ડંસે. કરિલે.

અથકાઉં સાને હવે વળી, પાપ સર્વ મારા જશે ટળી;
 ભય શું રહ્યું પછી કાળનું, મારો કૃષ્ણ જો ઉરમાં વસે. કરિલે.
 જયરામ રંક અનાથ છે, ઇસ્તનો જેને શીર હાથ છે;
 વૃત્તિમા પ્રકાશી રહો પ્રભુ, દીન જાણી લોક ભલે હશે. કરિલે.

કદરદાન ખુશ રહો.

કવાલી.

મેલવવી હોય જે લક્ષ્મી, રટી હરિનામ લે હરદમ;
સદા આનંદમાં રહેવા, થકી પણ થાય છે પરશન.
ગાયો ભેંસો અને ગાડી, અગિયા અંગલા વાડી;
એવા સુખને કદી ચાહે, રટી હરિનામ લે હરદમ.
ઉપાધીને કરે અળગી, આવળને શું રદ્યા વળગી;
જંઝા જે હોય આંખાની, રટી હરિનામ લે હરદમ.
પ્રભુનો કોપ જે થાશે, પાસેનું પણ વધું જાશે;
માટે ગલ્લો જરા થઈને, રટી હરિનામ લે હરદમ.
જાણ્યા છો તો ખરા એવું, પ્રથમ આપી પછી લેવું;
ભજન પહેલાં પછી દરશન, રટી હરિનામ લે હરદમ.
પુછું છું હું હવે ત્યારે, ભજન કરેશો તમા ક્યારે;
સોના જેવું પીળું નરદમ, રટી હરિનામ લે હરદમ.
એમાં ગુણ છે અલુ મહોટો, જશે કંઈ પણ નહિ ખોટો;
દેખાડોશો કંઈ જાળમ, રટી હરિનામ લે હરદમ.
સકળ મુખનો એ છે નાયક, રંટો તેને ખતી લાયક;
કહે જયરામ કરે સતસંગ, રટી હરિનામ લે હરદમ.

કવી ભાગલીયા કર્ચ માંડવીવાળા.

